Κυριακὴ Ι΄ Ματθαίου (Ματθ. ιζ΄ 14-23)
20 Αὐγούστου 2006

Ἡ ἀδυναμία τῶν Μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ νὰ θεραπεύσουν τὸν νέο τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου, ποὺ ταλαιπωρεῖται ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ διαβόλου ἐπάνω του, κρύβεται στὴν ἔλλειψη δύο βασικῶν παραγόντων· τῆς προσευχῆς καὶ τῆς νηστείας, κατὰ τὸν λόγο τοῦ Χριστοῦ.

Ἐτοῦτοι οἱ παράγοντες εἶναι καθοριστικοὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ πιστοποιοῦν τὴν ὕπαρξη τοῦ ἀγῶνος γιὰ ἀναγέννηση. Ὁ ἕνας παράγων στηρίζεται στὸν ἄλλο καὶ ἡ σύνδεσή τους εἶναι τόσον ἀρραγής, ὥστε ἡ ἔλλειψη τοῦ ἑνὸς ἀδυνατίζει τὴν παρουσία τοῦ ἄλλου.

Γιατί, δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχει ζῶσα καὶ διαρκὴς προσευχή, ὅταν λείπει ἡ νηστεία. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ προσευχηθεῖ ὁ ἄνθρωπος, ὅταν αἰσθάνεται βάρος ἀπὸ τὰ φαγητὰ καὶ τὰ ποτά; Εἶναι δυνατὸν νὰ σηκωθεῖ γιὰ προσευχὴ καὶ νὰ συμμετέχει στὸν προσευχητικὸ λόγο, ὅταν δὲν ἔχει προηγηθεῖ ἡ νηστεία;

Ὁ Ζιγαβηνός, σχολιάζοντας, ἀναφέρει σχετικά πὼς «ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου ἐνεργεῖ ἀπερίσπαστα, ὅταν δὲν βαρύνεται ἀπὸ τὸ φορτίο τοῦ στομάχου, βιαιότερα ὅμως ἀπὸ τὸ πῦρ καὶ φοβερώτερο παντὸς ἀνέρχεται ἡ προσευχή, γι᾽ αὐτὸ πρέπει νὰ συνυπάρχουν καὶ οἱ δύο πάντοτε».

Καὶ πάλι, ὅταν λέμε νηστεία, δὲν ἐννοοῦμε μόνο τὴν ἐναλλαγὴ τῶν τροφίμων, μήτε πάλι τὴν ποσότητά τους ἀλλὰ τὴν ἐγκράτεια τοῦ ἀνθρώπου ἔναντι τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν. Νὰ μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ κρατᾶ τὸν ἑαυτόν του, νὰ γίνεται δηλαδὴ αὐτοκράτοράς του καὶ νὰ τὸν ὁδηγεῖ ἐκεῖ ποὺ πρέπει καὶ ὅσο πρέπει.

Ἔτσι, ἡ ἐγκράτεια εἶναι μιὰ βασικὴ ἀρχὴ πνευματικῆς ὡριμότητας καὶ ἐκφράζει μιὰ ποιότητα τῆς ἀνθρώπινης ὑπάρξεως. Μέσα σ᾽ αὐτὴ τὴν ποιότητα ὁ ἄνθρωπος, ξεπερνώντας κάθε εἴδους ποσότητες καὶ τὶς ἐναλλαγὲς τῶν τροφίμων, αἰσθάνεται καὶ ἐλεύθερος καὶ αὐτεξούσιος. Μπορεῖ μὲ τὴν ἐλευθερία του καὶ τὴν αὐτοκυριαρχία νὰ καθοδηγεῖ τὴν ὕπαρξή του στὸ δρόμο τῆς ὑπέρβασης, πλησιάζοντας βῆμα μὲ βῆμα καθημερινῶς πρὸς τὴν τελειότητα καὶ τὴ θέωση μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ.

Ὅλη αὐτὴ ἡ διαδρομὴ, ποὺ ἐκφράζει μιὰ προσπάθεια καὶ ἕναν ἀγώνα πνευματικῆς

συγκρότησης, ἔχει ὡς βοηθὸ καὶ στήριγμα τὴν προσευχή. Ἀλλιῶς θὰ ἔμενε ἀνεκπλήρωτη καὶ στὴ διαδρομὴ ὁ ἄνθρωπος θὰ ἐκάμπτετο.
Τώρα ὅμως μπορεῖ νὰ εἶναι σίγουρος πὼς τίποτε δὲ θὰ μείνει στὴ μέση, δίχως νὰ ἐκπληρωθεῖ. Ἐπειδὴ γνωρίζει πὼς «αὐτὸ τὸ γένος τῶν δαιμόνων δὲν ἀντιμετωπίζεται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο... παρὰ μὲ προσευχὴ καὶ νηστεία».

Προτάσσοντας δὲ ὁ Χριστὸς τὴν προσευχή, δηλώνει πώς ἀποτελεῖ φοβερὸ ὅπλο ἐναντίον τοῦ διαβόλου καὶ παίρνει δύναμη ἀπὸ τὴ νηστεία. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος προσθέτει τὰ ἀκόλουθα: «ὄχι μόνο ἡ νηστεία, ἀλλὰ πρέπει νὰ ὑπάρχει καὶ ἡ προσευχὴ καὶ μάλιστα πρωταρχικά». Ὁ δὲ ἱερὸς ὑμνωδὸς τοῦ βιβλίου τοῦ Τριωδίου, μεταξὺ τῶν ὑπέροχων ὕμνων του, γράφει γιὰ τὴ νηστεία: «σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ χρόνου ἡ νηστεία εἶναι ὠφέλιμη σ᾽ αὐτοὺς βεβαίως ποὺ τὴν προτιμοῦν καὶ σηκώνουν τὸ βάρος της. Καὶ ἔτσι στὸ νηστεύοντα δὲν τολμάει νὰ ἐπιδράσει ὁ διάβολος, ἀλλὰ ἀντιθέτως οἱ φύλακες τῆς ζωῆς μας Ἄγγελοι μοχθοῦν καὶ κοπιάζουν γι᾽ αὐτόν».

Ὥστε ἡ ἀξία καὶ ἡ σημασία τῆς νηστείας εἶναι πολὺ μεγάλη γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Ὠφέλιμη καὶ ὑποβοηθητικὴ τῆς πνευματικῆς ζωῆς· ἐπειδὴ δὲν μπορεῖ νὰ ταυτιστεῖ μὲ τὴν οἰνοποσία ἢ τὴν πολυφαγία, μήτε συμβαδίζει μὲ τὴν ἀκράτεια καὶ τὴν ἀχαλίνωτη ζωή.

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, μὴ νομίσουμε πὼς μιλώντας σήμερα γι᾽ αὐτὰ τὰ θέματα, μπορέσαμε νὰ τὰ ἐξαντλήσουμε. Κάθε ἄλλο, γιατί τὰ θέματα αὐτὰ εἶναι καὶ μεγάλα καὶ πλούσια. Μόνο λίγα λόγια εἴπαμε καὶ ἐκεῖνα ἀδύναμα.
Ὅμως, ἀξίζει τελειώνοντας γιὰ σήμερα, ν᾽ ἀκούσουμε τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τὶ λέγει διὰ τοῦ προφήτου Ἡσαΐα ἰδιαίτερα γιὰ τὴ νηστεία: «Ἐγώ, λέγει ὁ Θεός, δὲν ἐπεθύμησα τέτοιου εἴδους νηστεία, νὰ διέρχεται δηλαδὴ ὁ ἄνθρωπος τὴν ἡμέρα του ταλαιπωρημένος... Ἐκεῖνο ποὺ διέταξα, συνεχίζει ὁ Θεός, εἶναι νὰ σπάσεις τὰ δεσμὰ τῆς βίας καὶ τῆς καταπίεσης, νὰ ἐλευθερώνεις ἀνθρώπους συντετριμμένους, ἕνεκα τῆς καταπιέσεως καὶ ἐκμεταλλεύσεως. Νὰ κόβεις ἀπὸ ἐσένα τὸν ἄρτο σου καὶ νὰ τὸ δίνεις στοὺς πεινώντας πτωχούς. Νὰ εἰσάγεις στὸ σπίτι σου τοὺς ἀστέγους. Ἂν δεῖς κάποιο δίχως ἐνδύματα, νὰ τὸν ἐνδύσεις. Μὴν παραβλέψεις αὐτοὺς ποὺ πονοῦν καὶ δυστυχοῦν...».

Σ᾽ αὐτὸν λοιπὸν ποὺ βλέπει τὴ νηστεία ὡς τύπο καὶ ἀποφυγὴ κάποιων τροφίμων καὶ τίποτε ἄλλο, τί θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε; Ἄραγε ἀρκεῖ μονάχα αὐτό; Καὶ αὐτὸ εἶναι ποὺ ζητεῖ ὁ Θεὸς ἀπὸ ἐμᾶς; Βεβαίως, οὔτε τὸ ἕνα οὔτε τὸ ἄλλο ἀπ᾽ αὐτὰ ἰσχύει. Γιατὶ καὶ τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο βρίσκονται ἔξω καὶ πέραν τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀρχιμ. Ν.Π.